

MERKKIPÄIVIÄ

90 vuottatäytti 27.9.90 Maria K a r m a k k a o.s. Tsehernov eli Tserni Hollolan Salpakankaalla. Hän on syntynyt Repolan pitäjän Tuulivaaran kylässä. Sieltä hän siirtyi Suomeen kevättalvella 1921, Maarianpäivän aikoihin.

Aviopuoliso Risto, kotoisin Repolan kirkonkylästä, oli aiemmin liikkunut setänsä kera laukkukaupoilla Viipurin puolella, ja sinne Karmakat sitten siirtyivätkin Lieksasta. Asuinpaikkoina olivat mm. Sakkijärvi, Vahviala ja Uuraa. Mies kiersi laukkukauppiaina ja piti välillä kiinteää kauppaakin, mm. Uuraassa neljä vuotta.

Viime sotien evakkotie alkoi Sakkijärveltä ja vei lopulta Hollolaan, missä Maria nyt viettää vanhuudenpäiviään.

85 vuotta täytti opettaja Anni V ä i s ä n e n o.s. Ipatoff Kajaanissa 29.9.90. Hän on syntynyt Repolan pitäjän Muujärven kylässä. Anni tuli talvella 1917 Kajaaniin. Viimeisen kerran hän kävi kotikylässään v. 1920, aikana, jolloin Repola ja Porajärvi olivat Suomen suojeluksessa.

Valmistuttuaan kansakoulunopettajaksi Suistamon seminaarista Anni toimi kaksi vuotta Hyrynsalmen pakolaiskoulussa. Vuonna 1927 hän avioitui Kontokin pitäjän Kenttjärven kylästä kotoisin olleen Otto Väisäsen kanssa. Kajaanissa Anni hoiti perhettä ja viransijaisuuksia sekä toimi sittemmin 18 vuotta opettajana Sotkamon Paakinmäen kansakoulussa, mistä jäi eläkkeelle v. 1968.

85 vuotta täytti opettaja Nina P e i p o n e n Kuopiossa 4.7.90. Hän on syntynyt Uhtualla ja polveutuu isän puolelta Vuokkiniemen Kivijärven Juakkosista; isoisä oli Kivijärven patriarkka Juakkoni Oleksei (Lesonen) ja isä runonkerääjä opettaja Petri Lesonen.

Nina kävi Impilahden kansanopiston vv. 1922—23 ja sai Sortavalan seminaarin päästötodistuksen 1928. Hän toimi opetustyössä mm. Salmassa, Metsäpirtissä ja Kuopiossa.

80 vuotta täytti 15.10.90 Kemissä Juho N e t s ä i n e n.

Yleisesikuntaeversti Aulis S a l o v a a r a täytti 70 vuotta 8.8.90. Hän on kotoisin Suojärveltä. Isä toimi pitkään Leppäniemen kansakoulun opettajana. Kun Karjalan Sivistysseura pystytti runonlaulajan patsaan Jehkilään, niin Auloksen isä kuului patsastoimikuntaan ja hän myös johti yli 50-henkistä juhlakuoroa paljastustilaisuudessa.

Talousneuvos Pauli T a l v i o täytti 80 vuotta 9.9.90. Hän on syntynyt Viipurissa.

Pauli on täydellisen kauppakokemuksen saanut liikemies. Hän tuntee kaupan eri vaiheet aina juoksupojasta vähittäis- ja tukkukaupan kautta teollisuusmieheksi.

Liikemiehenä Pauli seuraa valppaasti tapahtumia ympärillään. Hän ei ole hautautunut tarkastamaan oman liikkeen kirjanpitoa ja pankkisaldoja, vaan "kiikaroi" ympärilleen etsien kohteita, joita lähtisi tukemaan. Näin on moni toimintamuoto saanut Paulilta apua, niin työpanoksen kuin talouden muodossa. Mukana ovat karjalainen toiminta, nuorisotyö, urheilu ja isänmaallisuus aina Lotta-patsasta myöten.

Ei ole ihme, jos Paulin työtä ovat arvostaneet ja monin merkein palkinnet puolustusvoimat, veteraanijärjestöt,

Karjalan Liitto, jääkiekkoliitto, Länsi-Suomen Sanomat ja Rauman kaupunki. Hyväksyvätpä Rauman "jaarittajatkin" Paulin sie-mie-toiminnan, kun myönsivät hänelle Ruorimiehen kunnianimityksen.

Karjalan Sivistysseura yhtyy onnittelijoihin ja kiittää Paulia oma-aloitteisesta toiminnasta seuramme hyväksi. Hän lahjoitti Pauli ja Mirjam Talvion upean — Boriksen ja Kostin nimelle omistetun — kyykän kiertopalkinnon, joka parhaillaan kiertää karjalaisissa kodeissa. K.P.

70 vuotta täyttää 11.12.90 Helsingin suojärveläisten seuran pitkäaikaisin puheenjohtaja Veera K u j a n p ä ä Helsingissä. Veera on syntynyt Suojärvellä. Hän edustaa pitäjän molempia kielialueita, sillä isä oli Leppäniemen Närhejä ja äiti Hautavaaran Maljoja.

Veera on lapsesta saakka ollut mukana järjestötoiminnassa. Hänelle ovat tuttuja niin pikku-Marttojen kuin lottienkin työt. Eikä perinnekeään ole vierasta. Sujuu itkuvirsi, runot ja laulut unohtamatta näyttelystä; mestaruus Karjalan Liiton kilpailuissa.

Pitkän elämänsä aikana saamiaan oppeja hän on eri kursien avulla siirtänyt nuoremmille polville. On järjestänyt monet kurssit ruuanlaitoista, leipomisista ja käsityönteosta aina pitsin nypläystä myöten. Kehruuvärttinäkin tottelee hyvin, usein joutuu kulkemaan eri tilaisuuksissa kuoshelin kanssa.

Parhaimmat onnittelut seuramme työn ymmärtäjälle ja hyvän karjalaisen elämäntavan vaalijalle. K.P.

70 vuotta täytti emäntä Mirjam T e r m ä 15.5.90 Juuassa. Hän on syntynyt Suistamon Haapavaaran kylässä maanviljelijä Juho Haimakaisen tyttärenä. Lapsista vanhimpana hän joutui ensimmäisenä vanhempiensa avuksi ja apua tar-

vittiinkin, sillä Haimakaisen tila oli toiseksi suurin Suistamon kunnassa.

Mirjam kävi kotiteollisuuskoulun ja toimi 4H-neuvojana kotikunnassaan, kunnes talvisota katkaisi työt ja ajoi perheen evakkoon Pohjanmaalle. Kun Suistamo jatkosodassa vallattiin takaisin, perhe palasi kotitalalle jälleenrakennustyöhön. Sotavankejakin oli saatu töihin ja heitä Mirja joutui kivääri selässä vahtimaan, kun säännöt vaativat, että piti olla vartiointi.

Vuonna 1944 oli edessä uusi evakkotaival. Kauhavalla Mirjam avioitui Niilo Termän kanssa ja nuori pari muutti Juukaan, mistä tulikin pysyvä asuinpaikka.

Mirjam Termä on toiminut aktiivisesti ortodoksisen kirkon piirissä, suunnitellut Juuan rukoushuoneen koristeistutukset, ollut laulukouros, karjalaisseuran sihteerinä, martoissa jne. Hänen kangaspuissaan ovat syntyneet lukematottomat ryijyt, karjalaiset käsipaikat ja muut kauniit tekstiilit.

Merkkipäivänään Mirjam Termä sai vastaanottaa piispaalisen siunauskirjan ja viirin. — Monia armorikkaita vuosia. O.A. Vapeikko

60 vuotta täytti seuramme rahastonhoitaja, ekonomi Ilmari H o m a n e n Kauniaisissa 15.10.90. Suku on lähtöisin Vienan-Karjalasta, Oulangan Vartiolammin kylästä.

Ilmarin isä, Risto (ent. Arhipoff) toimi vv. 1916—18 tulkina ja kasöörinä Muurmannin ratatyömaalla. Hän harjoitti myös laukkukauppaa Suomessa (mm. Uudellamaalla). Heimosotien aikana hän siirtyi Kuusamoon, missä avioitui Anna Salmenkorvan (ent. Potapoff) kanssa. Anna oli syntynyt Pistojärven Hirvensalmessa. V. 1931 Homaset perustivat kaupan Paanajärvelle, mistä se talvisodan jälkeen siirtyi Käylään.

Ilmari kävi Nurmijärven yhteiskoulun ja asui koulukoti Väinölässä vv. 1942—49. Asepalveluksen hän suoritti Oulussa (sot.arvo luutnantti) ja valmistui v. 1955 ekonomiksi kauppakorkeakoulusta. Hoover Oy:ssä hän toimi markkinointitehtävissä 1955—67 ja Styrox Oy:n toimitusjohtajana 1967—85.

Karjalan Sivistysseuran johtokuntaan Ilmari valittiin v. 1983 ja rahastonhoitajan vastuulliseen tehtävään v. 1986. Hän on lisäksi ollut mukana monissa johtokunnan asettamissa työryhmissä ja toimikunnissa ja hoitanut tehokkaasti mm. Kuusamon ja Jyväskylän heimojuhlien valmistelut.

Heimoasioiden ohella Ilmari harrastaa ulkoilua, etenkin hiihtoa ja kesäisin melontaa.

Ilmari sanoo haluavansa myötävaikuttaa karjalaisen kulttuurin säilymiseen Suomessa ja jos mahdollista, myös Karjalassa, ja jatkaa: "Olen ylpeä kuulumisestani kalevalais-karjalaiseen heimoon. Kunnioitin vanhaa, lahjakasta Karjalan kansaa, jolla oli korkea henkisen elämän taso, kauniit tavat, kaunis kieli ja myönteinen elämänsäsenne."

Tuonilmaisiiin ovat siirtyneet

Mikko T i k a n o j a kuoli 23.8.90 Hyvinkään aluesairaalsassa. Hän oli syntynyt 19.8.1915 Uhtualla.

Irja Annikki K a r t a n o o.s. Rahikainen kuoli Kuopiossa 9.6.90. Hän oli tunnetun karjalaisen kauppa- ja heimomiehen Probus Rahikaisen tytär ja syntynyt Sortavalassa 7.1.1919. Sukujuuret ovat Vienan Pismalahdesta.

Nikolai R e m s u j e v kuoli 9.7.90 Vienan Kemissä. Hän oli syntynyt Vuokkiniemessä joulukuussa ehkä 1915 (tarkkaa syntymäaikaa ei ole muistissa).

Nikolain isä Puavila oli lähtöisin Vuokkiniemen vauraimaksi mainitusta Vanhalan talosta, joka aikanaan oli merkittävä kauppapaikka ja kestikievari. Pertti Virtaranta mainitsee teoksessaan Vienan kylä kiertämässä, että Vanhalan talo oli monien tunnettujen Vienan kävijöiden yöpymispaikka; A.W. Ervasti, Hj. Boremius ja I.K. Inha majailivat matkoillaan Vanhalassa.

Äiti Oksenie oli myös Vuokkiniemestä, Sepän Spiiren nuorin tytär Sepäntermältä.

Puavila (Paulus) joutui 1922 jättämään kauppansa ja perheensä Vuokkiniemeen, tuli vaikeasti sairaana Suomeen ja kuoli Vaasassa jo samana vuonna. Hänen päiväkirjansa on talletettuna KSS:n arkistossa. Oksenie joutui kahden poikansa kera siirtymään muualle kotitänhuviltaan. He asettuivat Vienan Kemiin, missä sittemmin asuivat. Pojista Nikolai haavoittui kaksi kertaa vaikeasti viime sodassa ja veli Vasellei kaatui.

Sotainvalidina Nikolai matkusteli paljon Neuvostoliitossa, eri sanatorioissa hoitoa saamassa. Invalidina hänellä oli oma auto, jolla usein vieraili synnyinseudullaan. Sodan jälkeen hän avioitui Ruotsista vuoden 1930 tienoilla Karjalaan muuttaneen Ryytin kera. Yhdessä he kävivät Suomessakin useita kertoja, samoin Ryytin kotiseudulla Pohjois-Ruotsissa.

Tuonilmasiin siirtynyttä jäivät kaipaamaan vaimo ja Suomessa asuvien serkkujen suuri joukko. — VL

Tamara Marjatta H u r m e o.s. Kurkimo kuoli 14.7.90 Taivalkoskella. Tamara oli syntynyt Pitkärannassa. Hän oli rukajärveläisen Aleksin Kurkimon tytär. Aleksin toimi ennen sotia Pitkärannan Karjala-kerhon puheenjohtajana. Sotien jälkeen Aleksin siirtyi Helsinkiin ja oli mukana mestarijoukkueessa, kun kyykkätoiminta Seurasaaressa vuonna 1951 pantiin uudelleen käyntiin.

Rouva Olga S u o r a u h a o.s. Lipponen kuoli 22.7.90 Isonkyrön vanhainkodissa. Hän oli syntynyt 1.3.1905 Vuokkiniemessä, mistä hänen tiensä jo 17-vuotiaana johti Pohjanmaalle Isonkyrön Orismalaan.

Olga oli Aleksin ja Lukki Lipposen vanhin tytär. Aleksin kulki kauppoilla Orismalasta ja hänen suuri perheensä oli tavallaan tuohon pieneen pohjalaiskylään muodostuneen vienalaisyhteisön alku. Juuri Orismalaanhan perusti Vaasassa toiminut karjalainen tukkuliike Tanner & Manner tekstiili- ja vaatetustehtaan, jossa parhaimmillaan oli työssä noin sata pakolaisnuorta.

Vielä 1950-luvulla Orismalassa toimi Karjalan Sivistysseuran naisjaoston vireä alaosasto, joka mm. tuotti seuran 50-vuotisjuhliin Helsinkiin upean esityksen karjalaisista häistä. Keskeisissä osissa olivat Lukki ja Olga — äiti ja tytär. Mainittakoon, että Olgan muistitietoa vanhasta Karjalasta ja Suomeen tulosta on nauhoitettuna KSS:n arkistossa.

Olga jäivät kaipaamaan kuusi lasta perheineen aina neljanteen polveen saakka sekä edesmenneiden veljien perheet. Rakas vainajamme siunattiin Isonkyrön kirkossa 29.7. Siunauksen toimitti Vaasan ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Raimo Huttu ja kukkaismeren keskeltä alkoi äitimme viimeinen matka haudan lepoon. Suuri saattojoukko oli muistuttamassa pidetystä ystävästä ja lähimmäisestä. Seurakuntatalossa pidetyssä muistotilaisuudessa puhuivat luterilaisen seurakunnan kirkkoherra Erik Silvola ja Raimo Huttu, joka myös luki muistoadressit.

Olkoon rakas äiti ja mummo muistoissa ikuinen.

— Pirkko Lehtonen

Talousopettaja Klaudi Vahronen kuoli 14.9.90 Kuopiossa. Marraskuun 15. päivänä hän olisi täyttänyt 88 vuotta. Klaudi oli suvultaan Suojärven Koivusia.

Klaudi kävi jo 15-vuotiaana Impilahden kansanopiston. Sen jälkeen oli vuorossa Reitkallin puutarhakoulun opettajakurssi ja Helsingin kasvatustalouden talouskoulun kurssi.

Klaudi toimi useamman vuoden ajan Suojärven pitäjän kotitalousneujana ja talousopettajana Impilahden kansanopistossa ja Tampereen ammattikoulussa.

Vuonna 1927 Klaudi solmi avioliiton Paavo Vahrosen kanssa. Hän jätti palkalliset työt ja keskittyi perheelleen ja luottamustoimien hoitoon.

Vuonna 1933 hänet valittiin Leppäniemen marttojen puheenjohtajaksi. Toiminta vilkastui, jäsenmäärä kolminkertaistui, joten tiedot kulkivat oman pitäjän rajojen ulkopuolelle. Klaudi valittiin Laatokan Karjalan marttojen piiriin.

valtuuskuntaan ja jo 1936 piirin varapuheenjohtajaksi.

Marttatoiminta jatkui myös siirtolaisuudessa. Hänet valittiin siirtomarttojen huoltokonsultiksi ja myös marttojen edustajaksi Karjalan Liittoon.

Vahrosten siirtovaellus päättyi Kuopioon. Siellä valittiin Klaudi siirtoväen äänillä niin kaupunginvaltuustoon kuin myös Kuopion ortodoksisen seurakunnan luottamustehtäviin. Toiminta jatkui Kuopion talouskoulun johtokunnassa ja kannatusyhdistyksessä. Klaudi on Suomen Marttojen kunniajäsen.

Pisimmän ja tuloksellisen päivätyön Klaudi teki miehensä rinnalla liiketoiminnassa. Hänen kahvipannunsa oli aina kuumana niin puutavaran ostajille kuin tukkien myyjillekin. Tätä näkymätöntä työtä myös osattiin arvostaa. Usein savolaisella puun myyjällä oli paketti kainalossa, kun tuli neuvonpitoon. Talon emäntää muistettiin kala-, liha-, sieni- tai marjatuomisilla. Ystävällisyys palkittiin eikä toimintaa unohdettu, vaikka liike lopetettiin; puhelimet soivat jatkuvasti, kun kuulumisia kyseltiin.

Klaudi Vahronen auttoi monella tavalla myös lehtemme toimintaa. Hänellä oli hyvä muisti ja paljon historiallista tietoa Suojärven lisäksi laatokankarjalaisesta toiminnasta. Esitämme Klaudin omaisille syvän surunvalittelumme.

Jenni Ranta o.s. Leontjeff kuoli Ruukissa 13.8.90. Hän oli syntynyt 19.2.1898 Uhtuan Röhön kylässä.

Jenni avioitui jo Karjalassa ollessaan Nikolai Homasen kera. Aviopuoliso oli kotoisin Kiestingin Suvi-Suurijärven kylästä, jonne Jennikin sitten muutti uuteen kotiinsa. Heille syntyi v. 1920 Aleksipoika.

Vienan kansannousun aikana talvella 1922 perhekunta tuli yhdessä Valiljeffien — Risto Suvirannan (ent. Vasiljeff) äiti ja Jenni olivat serkuksia — kanssa sivuteitä myöten Suomeen. Heillä oli kauppa Simossa, jonka sitten möivät ja muuttivat Paavolaan, jonne suvun jäsen Paul Leontjeff oli jo v. 1871 jäänyt isännäksi Pietilän taloon.

Pakolaisen elämä uudessa isänmaassa oli alussa vaikeaa, mutta sitkeydellä ja ahkeruudella Jenni ja Nikolai perustivat oman kodin ja juurtuivat Paavolaan. Viime sodissa heidän osakseen tuli luovuttaa ainoa poikansa Suomen vapauden alttarille: Aleksi kaatui 30.9.1941 Aunuksen-Karjalassa.

Rovasti Yrjö Rämö kuoli 20.7.90 kotonaan Rovaniemellä. Hän olisi täyttänyt joulukuun 20. päivänä jo 90 vuotta. Toisin oli määrätty; Yrjö nukahti hymyhuulin omaan tuoliinsa.

Yrjö oli syntynyt Suojärvellä. Pappissuvun jäsenenä hän asui monella paikkakunnalla. Koulua hän kävi Suojärven lisäksi Käkisalmissa, Haminassa, Helsingissä sekä uudelleen Haminassa. Äitinsä — Nasti Naakka Leppäniemestä — kuoltua 1914 Yrjö lähetettiin tätintä luokse. Hän kävi vuosi-

na 1914—17 Pietarin hengellisen opiston ja toimi myös pankkivirkailijana.

Vallankumous ennusti huonoa tulevaisuutta niin papin kuin pankkivirkailijankin ammateille. Yrjö teki rohkean päätöksensä; hän ui rajajoen ylitse Suomeen ja matkasi äitinsä syntymäpitäjään Suojärvelle. Siellä hän sai pysyvän kodin ja työpaikan kauppias Mikko Koivusen perheen jäsenenä.

Vuosina 1921—1927 Yrjö kävi Sortavalan pappisseminaarin ja seminaarin jälkeen sotaväen ja RUK:n Haminassa yleten kornetiksi.

Kornetin nimi kannattaa mainita, se tuo esiin Yrjön huumorin.

Yrjö unehtui nim. Petsamossa kornetiksi, vaikka koko arvo lakkautettiin. Sotien jälkeen hän sai ylennyskirjeen luutnantiksi. Yrjö teki valituskirjeen, hän ei halua luopua kornetin arvosta. "Kun sanon kassaluukuilla arvoksi kornetin, niin nuoret virkailijat katsovat silmät pyöreinä, kun luulevat kornetin olevan kenraaliakin korkeamman arvon."

Vuonna 1929 Yrjö nimitettiin Petsamon seurakunnan kirkkoherraksi. Tehtävä soveltui hyvin urheilua ja eränkäyntiä harrastaneelle Yrjölle. Aluksi jalkaisin, myöhemmin moottoripyörällä hän löysi kolttien asuma-alueita seuduilla, missä aiemmin Jumalan sana ei ole kuultu. Petsamon menetyksen jälkeen Yrjö toimi Rovaniemellä piirinsä Lapin lääni.

Yrjö oli jo neljännen polven pappi, ehkä enemmänkin? Kievin läänissä toimi pastorina 1800-luvun alussa Elysei Radolitskij. Hänen poikansa Georg, s. 1844, lähetettiin diakoniksi Helsingin pääkirkkoon. Helsingistä hän siirtyi Viipuriin. Helsingissä syntyi Georgille poika Nikolai. Hän toimi salmissa, Kitilässä, Konevitsan luostarissa, Suojärvellä, Käksälässä, Haminassa, Helsingissä ja uudelleen Haminassa. Yrjö oli Nikolain poika. Yrjön isä jätti Suomen, kun 1916 määrättiin 2:sen jalkaväen reservipataljoonan papiksi ja siirtyi Pietariin.

Yrjö oli hyvin palvelualtis ja pidetty seuramies. Koululomina sukulaiset odottivat Yrjöä remontin tekoon ja vanhemmalla iällä haluttiin kuulla hänen värikkäitä kertomuksiaan Lapin tapahtumista.

Yrjö siunattiin 26.7.90 Rovaniemellä papillisen juhlavasti. Saattajia oli kirkko täynnä. Seurakuntalaiset, omaiset, ystävät ja papiston edustajat kunnioittivat läsnäolollaan pidetyn ja pitkän papillisen uran kulkenutta rovastiaan. — Kosti Pamilo

Perheenäiti Helvi Tellervo P a m i l o kuoli 7.7.90 Helsingissä. Hän oli syntynyt 14.1.1914 Kotkassa, käynyt oppikoulun ja toiminut konttorialalla Helsingissä. Suku oli juuriltaan Kurkijoen Koutosia.

Avoliitto 1941 Kosti Pamilon kanssa liitti Helvin ortodoksis-karjalaiseen suku- ja tuttavapiiriin. Kotiäitinä, kolmen lapsen hoitajana hän osallistui seuratoimintaan ja oppikoulun vanhempainneuvostoon, mutta oli enemmän ahkerana avustajana taustalla.

Helvin muistotilaisuudessa Helsingin suojärveläisten seuran puheenjohtaja Veera Kujanpää kohdisti sanansa juuri auttajalleen. Veera kiitti vuosittaisista 15 litran puurokattiloista, jotka Helvi myyjäisten piiraisdyämiksi keitti. Samoin hän kiitti monista lahjakakuista, joiden myynnillä naisjaoston tuloja kartutettiin.

Helvi haudattiin Helsingin ortodoksiselle hautausmaalle molempien kirkkokuntien papiston avustamana. Virallisen siunauksen suoritti Munkkivuoren seurakunnan kirkkoherra Eero Saarinen kanttori J. Tolosen avustamana.

Helsingin ortodoksisen seurakunnan kirkkoherra Veikko Purmonen suoritti litanian haudalla ja siunasi muistotilaisuuden ruokapöydän. Seurakunnan diakonin Hannu Kososen johtama lauluryhmä lauloi jäähyväisillä käynnin aikana ja avusti litaniasa.

Helviä jäi suremaan aviomiehen lisäksi kaksi poikaa ja tytär perheineen sekä kuusi lastenlasta.

Rovasti Aari S u r a k k a kuoli 20.9.90 Helsingissä. Hän oli syntynyt Joensuussa 18.12.1909. Hän sai päästötodistuksen Sortavalan pappisseminaarista 1933 ja opiskeli sen jälkeen Varsovassa Josef Pilsudskin yliopistossa teologiaa.

Surakka toimi sittemmin ortodoksisen pappisseminaarin jumaluusopillisten aineiden opettajana 1945—71 ja oppilaitoksen rehtorina 1972—75.

Aari Surakka tunnettiin myös runoilijana. Häneltä ilmestyi useita runokokoelmia, niistä ensimmäisenä Rukouslampu (1943). Hän suomensi lukuisia hengellisiä lauluja sekä laati oppikirjoja kouluja ekä pappisseminaaria varten.

